

2021.120

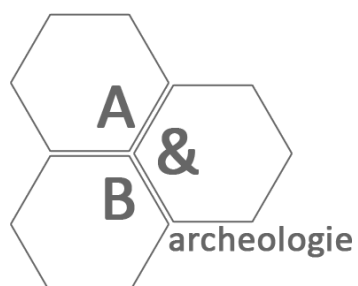
Archeologienota Asse Weversstraat

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

31-8-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen aan de Weversstraat te Asse (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² bedraagt en de totale oppervlakte van de bodemingreep 1000m² of meer beslaat, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein is ca. 3.475m² groot en heeft een onregelmatige vorm. Het situeert zich ter hoogte van het kruispunt van de Weversstraat, in het westen, en de Spiegelstraat, in het zuiden. Meteen ten noordwesten bevindt zich het Zwartzusterklooster met aangrenzende Zwartzusterkapel. De galerij en het voorportaal van de kapel worden mee opgenomen binnen de grenzen van het plangebied. In het zuidelijke deel van het terrein zijn momenteel drie bouwvolumes met aangrenzende verharding aanwezig. Op het achterliggende, noordelijke gedeelte van het projectgebied bevinden zich tuingronden. In de noordwestelijke hoek is een bijgebouw aanwezig. Daarnaast wordt ook een deel van de parking van het huidige cultureel centrum opgenomen binnen het plangebied.

Het plangebied situeert zich op ca. 450m ten oosten van de parochiekerk van Asse en wordt op de Villaretkaat van 1745-1748 reeds gesitueerd in de dorpskern van de gemeente, langsheen de reeds bestaande Weversstraat ter hoogte van het 'Hospital'. Hoewel de projectie ietwat naar het zuiden opgeschoven dient te worden, vallen mogelijk twee L-vormige gebouwen deels binnen de grenzen van het plangebied. Het grootste deel van het terrein is in deze periode vermoedelijk echter in gebruik als landbouwgrond. De kaart van Ferraris uit ca. 1777 toont enkele gebouwen langsheen de Weversstraat. Op de achterliggende gronden ter hoogte van het plangebied worden moestuinen aangegeven. De Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840 toont een gelijkaardige situatie. Het plangebied situeert zich in deze periode ter hoogte van de achtertuinten van enkele bebouwde percelen langsheen de Weversstraat en is zelf onbebouwd. De kaart toont verder een voetweg die het plangebied quasi centraal doorsnijdt. De kaart van Popp uit ca. 1842-1879 toont eenzelfde situatie. Op de topografische kaart van Vandermaelen uit ca. 1846-1854 wordt een bouwvolume aangegeven in het zuidwestelijke deel van het terrein. Verder is het plangebied ook in deze periode onbebouwd. De topografische kaarten van 1865, 1877, 1891 en 1924 tonen een gelijkaardige situatie waarbij het zuidwestelijke deel van het plangebied bebouwd is. Op de oudste orthofoto uit 1971 is te zien dat de huidige bebouwing langsheen de zuidelijke zijde van het terrein tot stand gekomen is. De rest van het terrein lijkt onbebouwd, al laat de lage resolutie van de opname geen duidelijke uitspraken toe. Deze situatie blijft min of meer behouden tot op heden. Vanaf 2013-2015 wordt de parking van het cultureel centrum ten noorden van het terrein echter uitgebreid waardoor deze deels binnen de grenzen van het plangebied valt. Afgaande op de cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het terrein mogelijk reeds deels bebouwd was in het midden van de 18de eeuw. Vermoedelijk valt de afgebeelde bebouwing op de Villaretkaat echter net buiten de grenzen van het plangebied en komt de eerste bebouwing pas tot stand in het midden van de 19de eeuw. De huidige bebouwing kent zijn oorsprong in de 20ste eeuw en heeft mogelijk reeds enige invloed gehad op het oudere bodemarchief. De precieze aard, omvang en diepte van deze eventuele verstoringen kunnen op basis van het bureauonderzoek alleen echter niet bepaald worden.

Asse ontwikkelde zich centraal op de top van een noordwest-zuidoost georiënteerde rug, die ter hoogte van de dorpskern diverse dwarse uitlopers heeft. De ruggen worden ingesneden door verschillende beekvalleien. De heuvelrug waarop het centrum als hoogste punt van de gemeente ligt, vormt de scheiding tussen het Denderbekken en het Zenne-Rupelbekken. Het is die strategisch belangrijke hoogteligging die bepalend zal zijn voor het ontstaan en de verdere evolutie van de gemeente als transitplaats op een belangrijk wegenknooppunt.¹ Het plangebied situeert zich langsheen de oostelijke zijde van de noordwest-zuidoost georiënteerde heuvelrug. Op siteniveau kan de helling van de rug gevolgd worden. Zo is sprake van een zekere helling van west (max. ca. +81,8m TAW) naar oost (min. ca. +79,3m TAW). De scherpe randen in het noordelijke deel van het plangebied getuigen van een plots verschil in maaiveldniveau en zijn het gevolg van menselijk ingrijpen. Op bodemkundig vlak staan binnen het plangebied bebouwde zones (type OB) gekarteerd. De bodemkundige opbouw van het plangebied is mogelijk te vergelijken met deze vastgesteld op de site Wagenmeers (CAI ID 212316), meteen ten oosten van het plangebied. Hier werd slechts plaatselijk een weinig duidelijke B-horizont gedocumenteerd. Daarnaast werden hier en daar relatief dikke colluviale afzettingen geregistreerd. Deze komen onder meer voor in het westelijke deel van het terrein, nabij het huidige plangebied. Het proefsleuvenonderzoek aan de Huinegem, deels gelegen binnen de grenzen van het huidige plangebied, geeft aan dat vermoedelijk colluviale afzettingen, die echter in het rapport als 'ophogingspakket' omschreven worden, aanwezig zijn op het terrein.

Op archeologisch vlak zijn er in de ruimere omgeving van het plangebied reeds een groot aantal archeologische waarden gekend. Deze zijn voornamelijk gerelateerd aan een ijzertijd nederzetting en de daaropvolgende Romeinse *vicus*, gelegen ten noordwesten van het plangebied. Uit de Romeinse periode zijn in de ruime omgeving dan ook een groot aantal sites gekend. Het gaat zowel om bewoningssites, wegen, funeraire vindplaatsen als sites voor artisanale activiteiten. De gekende middeleeuwse sites concentreren zich dicht bij het plangebied, rond de oorspronkelijke dorpskern van Asse. Uit deze periode zijn naast de dorpskerk, het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis en enkele sites met walgracht verschillende artisanale vindplaatsen, gerelateerd aan leemwinning en potten- en/of baksteenbakkersactiviteiten, gekend. Los vondstmateriaal toont verder aan dat de oudste menselijke aanwezigheid te Asse reeds teruggaat tot de steentijd. Bovendien werd in 2009 naar aanleiding van de uitbreiding van het cultureel centrum van Asse een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd ten noordoosten van het plangebied. De noordoostelijke hoek van het plangebied maakte eveneens deel uit van het toenmalige projectgebied. Het onderzoek toonde aan dat op het terrein een dikke ophogingslaag (>1m) aanwezig was. De genoemde ophoging dient als colluviaal pakket geïnterpreteerd te worden. In het noordelijke terreindeel, gelegen buiten het huidige plangebied, werden bovendien grootschalige verstoringen vastgesteld. Sleuf 2, deels gelegen binnen het huidige onderzoeksgebied, bleek archeologisch leeg te zijn. Er werden ook in de overige sleuven geen archeologische sporen aangetroffen, waardoor geen verder archeologisch onderzoek geadviseerd werd.

Hoewel in het noordoostelijke deel van het terrein bij het proefsleuvenonderzoek aan de Huinegem in 2009 geen archeologische sporen werden geattesteerd, geven het landschappelijk en archeologisch kader aan dat voor het plangebied een verhoogde verwachting geldt voor archeologische sites met grondsporen.

---

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021, Asse.

In eerste instantie zal de bestaande bebouwing, verharding en begroeiing verwijderd worden. Ook de galerij en het voorportaal van de Zwartzusterkapel worden hierbij gesloopt. Vervolgens plant de initiatiefnemer de bouw van een nieuwe kunstencampus op de hoek van de Weversstraat met de Spiegelstraat. Het nieuwe gebouw heeft een L-vormig uiterlijk en bestaat uit drie en plaatselijk vier bovengrondse bouwlagen met diverse zalen, ateliers, enkele administratieve en technische ruimtes etc. en uit een ondergrondse parkeergarage, bestaande uit één bouwlaag. Het gebouw zelf heeft een voetafdruk van ca. 1.836m² en zal worden omgeven door een nieuwe groenzone. De ondergrondse parkeergarage loopt zowel onder het gebouw als onder de omringende groenzone in het noordwesten en beslaat een oppervlakte van ca. 3.040m². De garage wordt toegankelijk gemaakt langsheen een inrit in het noordoosten van het terrein. Het vloerniveau van de parkeergarage zal zich op ca. 3,50m onder het huidige maaiveldniveau bevinden. De zone ten noordoosten van het plangebied, waar op het ontwikkelingsplan reeds enkele busstroken worden ingetekend, maakt geen deel uit van voorliggend project. Het betreft een suggestie voor het ontwerp van een toekomstige verbindingsweg die in een andere vergunningsaanvraag wordt behandeld. Er zullen aldus aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het volledige terrein: de sloop van de huidige bebouwing, het verwijderen van verhardingen en vegetatie, het bouwrijp maken van het terrein, het uitgraven van de parkeergarage, de bodemingrepen voor de aanleg van de nutsleidingen en -voorzieningen, de funderingswerken, het optrekken van het nieuwe gebouw, de omgevingsaanleg enz. Ook het werfverkeer kan een nefaste invloed uitoefenen op de ondergrond.

Ondanks de negatieve bevindingen tijdens het proefsleuvenonderzoek ten noordoosten van het terrein kent het plangebied op basis van de aangrenzende archeologische sites en het ruimere archeologische kader een verhoogde archeologische verwachting. Ook de landschappelijke ligging van het terrein geeft een verhoogd potentieel aan. De daadwerkelijke aan-of afwezigheid van (een) archeologische site(s) kan echter op basis van het bureauonderzoek alleen niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat ze een impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed in de bodem. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van deze regio, waarvan het archeologisch belang reeds werd aangetoond. Er dient dus verder vooronderzoek plaats te vinden, in uitgesteld traject, na de sloop van de huidige bebouwing.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek, de modaliteiten hiervan worden hieronder behandeld.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Vlaams-Brabant, Asse, Weversstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 138200,71 en Y: 177742,19; X: 138407,77 en Y: 177839,97

Oppervlakte plangebied: ca. 3.475m²

Kadastergegevens: Asse, afdeling 2, sectie L, percelen 463X (partim), 463Y (partim), 464K (partim), 464L (partim) en 468A (partim)

Het volledige plangebied komt in aanmerking voor verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven. De zone ter hoogte van de te slopen galerij en het te slopen voorportaal van de Zwartustersite is echter te nauw voor de aanleg van een proefsleuf. Bovendien vindt in deze zone louter een bovengrondse sloop plaats.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied en de advieszone voor verder vooronderzoek op de kadasterkaart (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Kunnen de resultaten gelinkt worden aan de resultaten van de onderzoeken op de naburige percelen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methode dient te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

- Randvoorwaarden

Voorafgaand het verder vooronderzoek dienen de aanwezige gebouwen gesloopt te worden en dienen de omliggende verhardingen verwijderd te worden. Hierbij is het van belang dat de bodemingrepen tot een minimum beperkt blijven en dat funderingen en kelders blijven zitten in de grond. Op die manier wordt voorkomen dat niet-gedocumenteerd archeologisch erfgoed beschadigd wordt. De ondergrondse structuren kunnen pas verwijderd worden indien het vooronderzoek heeft aangetoond dat er geen archeologische site aanwezig is, of – indien er wel een archeologische site aanwezig is – tijdens of na een eventuele opgraving van het terrein.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen de advieszone, dient gebruik gemaakt te worden van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Er worden drie noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerde sleuven, parallel aan de eerder gegraven sleuf uit het vooronderzoek van 2009, en een westzuidwest-oostnoordoost gerichte sleuf aangelegd. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en worden uitgegraven met behulp van een niet-getande graafbak. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 341,5m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 85,4m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 426,9m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

5. Gewenste competenties

Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodesites. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.